

Jan Scotus Eriugena, *Perifyseon* II–V

Perifyseon II,606-614 (CCL 162,28-29): „Mě se však jeví ... jako nade vše pravděpodobnější, že pod výše citovanými slovy Písma svatého, totiž pod označeními nebe a země, máme rozumět primordiální příčiny veškerého stvoření, které Otce stvořil ve svém jednorozeném Synu, jenž je nazýván slovem ‚počátek‘, přede vším, co bylo konstituováno, přičemž jménem ‚nebe‘ jsou označeny prvopočáteční příčiny inteligibilních a nebeských bytností, zatímco jménem ‚země‘ prvopočáteční příčiny smyslově vnímatelných věcí, jimiž je naplněno veškerenstvo tohoto světa.“

Mihi autem multorum sensus consideranti nil probabilius nil verisimilius occurrit quam ut in praedictis sanctae scripturae verbis, significatione videlicet caeli et terrae, primordiales totius creaturae causas, quas Pater in unigenito suo filio qui principii appellatione nominatur ante omnia quae condita sunt creaverat, intelligamus, et caeli nomine rerum intelligibilium caelestiumque essentiarum, terrae vero appellatione sensibilibus rerum, quibus universitas huius mundi corporalis completur, principales causas significatas esse accipiamus.

Perifyseon V: „Příčinami nazýváme nejvšeobecnější důvody všech věcí naráz, jak jsou založeny v Božím Slově. Substancemi pak nazýváme jednotlivé a zcela určité vlastnosti a důvody jednotlivých a zcela určitých věcí, jak jsou rozděleny a založeny v těchto příčinách.“

Causas dicimus generalissimas omnium rerum simul rationes in Verbo Dei constitutas. Substantias vero singulas et specialissimas singularum et specialissimarum rerum proprietates et rationes in ipsis causis distributas et constitutas

Perifyseon III: „Tyto první příčiny jsou totiž samy v sobě jedno a jednoduché a žádná z nich nezná řád, v němž by byly vymezené nebo odloučené od sebe navzájem – to totiž zakoušejí až ve svých účincích ... pokud jsou primordiální příčiny nahlíženy jakožto substanciálně existující v počátku všeho, tj. v jednorozeném Božím Slově, jsou jedno, jednoduché a nedělitelné, pokud však vycházejí do svých účinků, jsou zmnoženy donekonečna a přijímají svou číselnou a uspořádanou mnohost.“

ipsae siquidem primae causae in seipsis unum sunt et simplices nullique cognito ordine definitae aut a se invicem segregatae; hoc enim in effectibus suis patiuntur ... primordiales causae, dum in principio omnium (in verbo videlicet dei unigenito) substitutae intelliguntur, unum simplex atque individuum sunt. Dum vero in effectus suos in infinitum multiplicatos procedunt, numerosam ordinatamque sui pluralitatem recipiunt.

Perifyseon III,465-472 (CCL 163,17-18): „A tudíž to nespočívá v principech přírody samých, že jsou nahlíženy rody či druhy, mnohost či malý počet, ale v jejich participacích, tj. nikoli v příčinách samých, které, jak jsou učiněny v Božím Slově, jsou všechny jedno, neměnné a stejné, nýbrž v jejich účincích, jimiž je naplněn viditelný i neviditelný svět. Zatímco v příčinách je naprostá stejnost a žádná různost, v účincích je rozmanitá a neomezená rozmanitost růzností.“

Ac per hoc, non in ipsis rerum principiis genera vel species, pluralitas paucitasque intuenda sunt, sed in eorum participationibus, hoc est, non in ipsis causis in verbo dei uniformiter et incommutabiliter et aequaliter factis, verum in earum effectibus, quibus mundus visibilis et invisibilis impletur. In ipsis quidem summa est aequalitas ac nulla diversitas, in his vero multiplex et infinita differentiarum varietas.

Perifyseon III,557-570 (CCL 163,21): „... participace není nic jiného než odvození z vyšší jsočnosti jsočnosti, která následuje po ní, a rozdělení z toho, co má první bytí, tomu, co následuje podle řádu ... Tak se božská добрota, jsočno, život a moudrost, která je pramenem všech věcí, nejprve vlévá do primordiálních příčin a dává jim bytí, pak skrze primordiální příčiny nevýslovným způsobem sestupují skrze řády universa, které jim odpovídají, přičemž kontinuálně plynou skrze vyšší k nižším, a opět se nejskrytějším během navracejí zpět ke svému prameni skrze nejtajemnější koryta přírody.“

...nihil aliud esse participationem nisi ex superiori essentia secundae post eam essentiae derivationem, et ab ea quae primum habet esse secundae, ut sit, distributio ... Sic divina bonitas et essentia et vita et sapientia et omnia quae in fonte omnium sunt primo in primordiales causas defluunt et eas esse faciunt, deinde per primordiales causas in earum effectus ineffabili modo per convenientes sibi universitatis ordines decurrunt, per superiora semper ad inferiora profluentia, iterumque per secretissimos naturae poros occultissimo meatu ad fontem suum redeunt.

Perifyseon I: „...zdravý rozum musí přijmout, že po konci tohoto světa veškerá přirozenost, ať už tělesná nebo netělesná, se bude jevit pouze jako Bůh, zatímco její přirozenost zůstane neporušená, takže i Boha, který je sám o sobě nepochopitelný, bude možno nějakým způsobem pochopit ve stvoření, samo stvoření se však nevýslovným zázrakem promění v Boha.“

...sano intellectu accipiendum quia post finem huius mundi omnis natura sive corporea sive incorporea solus Deus esse videbitur, naturae integritate permanente, ut et deus, qui per seipsum incomprehensibilis est, in creatura quodam modo comprehendatur, ipsa vero creatura ineffabili miraculo in Deum vertatur...

Perifyseon IV: „Pokud tedy jasně chápeme božskou přirozenost, která je počátkem a příčinou všeho, ... plným právem ji nazýváme tvořící a nestvořenou přírodou, neboť tvoří a nezakouší, že by sama byla něčím tvořena. Pokud však poznáváme, že táž přirozenost, totiž božská, je cílem všeho, nad nějž není nic a v němž všechny věci věčně subsistují a jsou universálně Bohem, nazýváme ji správně ani nestvořenou ani netvořící: nestvořenou, protože není ničím tvořená, netvořící, protože již netvoří, neboť všechny věci se obrátily v jejich věčné důvody, v nichž budou věčně spočívat a spočívají, a přestávají tedy být označovány jménem stvoření. Bůh totiž bude všechno ve všem a veškeré stvoření bude zastíněno, totiž obráceno v Boha, stejně jako hvězdy vycházejícím sluncem. Vidiš snad tedy, proč můžeme jednu a touž přirozenost, totiž božskou, nazývat nestvořenou, ale tvořící, uvažujeme-li o ní jako o počátku, avšak nestvořenou i netvořící, nahlížíme-li ji jako cíl.“

Dum ergo de divina natura pure percipimus quod omnium principium sit et causa ... non immerito eam dicimus creatricem naturam et non creatam; creat nanque, et a nullo creari patitur. Eandem vero, divinam scilicet naturam, finem omnium esse, ultra quem nihil, et in quo omnia aeternaliter subsistunt et universaliter deus sunt, cognoscentes, neque creatam, neque creatricem rite vocamus; non creatam quidem quia a nullo creatur, neque creatricem quia iam desinit creare, omnibus in suas aeternas rationes in quibus aeterniter manebunt et manent conversis, appellatione quoque creaturae significari desistentibus. Deus enim omnia in omnibus erit, et omnis creatura obumbrabitur, in deum videlicet conversa, sicut astra sole oriente. Videsne ergo qua ratione unam eandemque naturam, divinam videlicet, iuxta considerationem principii non creatam sed creatricem, iuxta vero finis speculationem nec creatam nec creatricem possumus appellare?

Perifyseon IV: „Lidská přirozenost je celá ve veškerenstvu celé ustavené přírody, protože v ní je konstituováno všechno stvoření, v ní je spojeno, v ní se má navrátit a skrze ni má být spaseno.“

Humana siquidem natura in universitate totius conditae naturae tota est, quoniam in ipsa omnis creatura constituta est, et in ipsa copulata, et in ipsam reversura, et per ipsam salvanda

Perifyseon V: „Tak je již nyní v jednorozeném Božím Slově, které se stalo tělem a člověkem, obnoven celý svět ve specifickém smyslu, zatímco na konci světa v něm bude obnoven co do svého rodu a všeobecně. Co totiž samo v sobě vykonalo ve specifickém smyslu, vykoná všeobecně ve všem. Neříkám jen ve všech lidech, ale ve všem smyslovém stvoření. Jestliže totiž Boží Slovo přijalo lidskou přirozenost, neopominulo žádnou stvořenou substanci, kterou by v ní nepřijalo. Tím, že přijalo lidskou přirozenost, tedy přijalo celé stvoření. A jestliže spasilo a obnovilo lidskou přirozenost, kterou přijalo, pak zároveň obnovilo veškeré viditelné i neviditelné stvoření.“

Totus itaque mundus in verbo dei unigenito, incarnato, inhumanato adhuc specialiter restitutus est, in fine vero mundi generaliter et universaliter in eodem restaurabitur. Quod enim specialiter in seipso perfecit, generaliter in omnibus perficiet, non dico in omnibus hominibus solummodo, sed in omni sensibili creatura. Ipsum siquidem dei verbum quando accepit humanam naturam, nullam creatam substantiam praetermisit, quam in ea non acceperit. Accipiens igitur humanam naturam, omnem creaturam accepit. Ac per hoc si humanam naturam, quam accepit, salvavit et restauravit, omnem profecto creaturam visibilem et invisibilem restauravit.